

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ,
ПСИХОЛОГІЇ І ФАХОВИХ МЕТОДИК

**ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES
IN THE PROCESS OF ENSURING QUALITY TRAINING
OF FUTURE SPECIALISTS IN PRESCHOOL EDUCATION**

Збірник наукових праць

Приурочений 105-річчю

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Хмельницький – 2026

**УДК 371.134/373.21:005.342(063)
В 82**

Рекомендовано до друку рішенням кафедри дошкільної та спеціальної освіти, психології і фахових методик (протокол № 7 від 16 лютого 2026 року) та вченої ради (протокол № 2 від 25 лютого 2026 року) Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Рецензенти:

Галус Олександр Мар'янович, проректор з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, заслужений діяч науки і техніки України, доктор педагогічних наук, професор, м. Хмельницький

Гнізділова Олена Анатоліївна, завідувач кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, доктор педагогічних наук, професор, м. Полтава

Пантюк Тетяна Ігорівна, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного університету імені Івана Франка, доктор педагогічних наук, професор, м. Дрогобич

**В 82 Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення
якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти:** збірник наукових
праць / укладачі: Зданевич Л.В., Мисик О.С., Пісоцька Л.С., Рейпольська О.Д. За
заг. ред. проф. Зданевич Л.В. Хмельницький : ХГПА, 2026. 759 с.

У збірнику наукових праць представлено матеріали Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції з міжнародною участю «Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти» (21-22 січня 2026 року), які включають статті відомих учених України та закордонних країн, викладачів закладів вищої освіти, докторантів, аспірантів, здобувачів, практичних працівників закладів освіти з таких напрямів: професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти; сучасні підходи до забезпечення якості управління в системі дошкільної освіти; психолого-педагогічний супровід дітей раннього та дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти; орієнтири освіти для сталого розвитку у професійній діяльності педагогів-дошкільників; сучасні практики та інноваційні підходи в спеціальній та інклюзивній освіті; національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в умовах сьогодення.

Збірник наукових праць адресований науковцям, магістрам освіти, педагогам-практикам, фахівцям у галузі дошкільної, спеціальної та професійної освіти, майбутнім вихователям ЗДО та майбутнім логопедом.

**За достовірність фактів, дат, назв, посилань на літературні джерела
тощо відповідальність несуть автори матеріалів**

УДК 371.134/373.21:005.342(063)

© Л.В.Зданевич, О.С.Мисик, Л.С.Пісоцька, О.Д.Рейпольська, 2026
© Кафедра дошкільної та спеціальної освіти, психології і фахових методик, 2026
© Факультет дошкільної освіти та психології, 2026
© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2026

Карасевич Марина Петрівна, Мороз Валерія Петрівна. Вплив рухливих ігор на розвиток дитини старшого дошкільного віку	227
Карасевич Сергій Анатолійович, Крикотнєнко Альона. Сучасний погляд на національно-патріотичне виховання дошкільнят	230
Карпенко Оresta Євгенівна. Професійне вигорання вихователів в умовах війни крізь призму зарубіжних досліджень	233
Каушніян Світлана Ігорівна. Фізична активність як складова національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку	236
Кислий Євген, Мусик Олеся Станіславівна. Проектні технології народознавчого спрямування у формуванні національної свідомості дітей старшого дошкільного віку	240
Клепацька Ірина. Розвиток дітей раннього та дошкільного віку в освітньому середовищі ЗДО	242
Клеша Надія Миколаївна. Впровадження випереджаючої освіти для сталого розвитку в дошкільні навчальні заклади	245
Кобилецька Оксана Іванівна. Інтеграція технологій штучного інтелекту як засіб формування цифрової компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти у ЗВО	248
Ковбасюк Тетяна Леонідівна. Психолого-педагогічний супровід соціально-емоційного розвитку дошкільників через формування навичок емпатії	252
Коленнікова Олена Миколаївна. Формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку	255

3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика. Київ: Слово, 2015. 304 с.
4. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток дошкільника. Київ: Освіта, 2017. 192 с.
5. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Київ: МОН України, 2022.
6. Лисенко Н. В. Національне виховання дітей дошкільного віку. Київ: Видавничий дім «Слово», 2016. 176 с.
7. Савченко О. Я. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2019. 320 с.
8. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді / МОН України. Київ, 2019.
9. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1985. 288 с.
10. Янів В. Нариси до історії української національної ідеї. Київ: Основи, 2010. 248 с.

Карпенко Оresta Євгенівна,
доктор педагогічних наук, професор,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИХОВАТЕЛІВ В УМОВАХ ВІЙНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сучасна система дошкільної освіти України функціонує в умовах екстремального навантаження, спричиненого повномасштабною війною, що докорінно змінює контекст педагогічної діяльності. Вихователі закладів дошкільної освіти опинилися в епіцентрі війни, де професійні обов'язки перетинаються з необхідністю забезпечення фізичної безпеки дітей та психологічної підтримки їхніх родин. У цьому контексті феномен професійного вигорання набуває нових, загрозливих масштабів, трансформуючись із класичного синдрому емоційного виснаження у складний комплекс, що включає вторинну травматизацію, кризу професійної ідентичності та втому від співчуття.

Дисбаланс між високими вимогами (емоційне навантаження, відповідальність) та низькими ресурсами (автономія, підтримка) є основним предиктором професійного вигорання [3]. В умовах війни саме недостатня системна підтримка з боку адміністрації стає фактором виснаження [4]. Важливим є також розуміння впливу професійного вигорання на якість педагогічної взаємодії. Науковці наголошують на прямому кореляційному зв'язку між емоційним виснаженням

вихователя та зниженням якості освітнього процесу [2]. Професійне вигорання у вихователя призводить до того, що він втрачає здатність до емпатійної взаємодії з дітьми дошкільного віку [1].

Екстраполюючи модель «вимоги до роботи – ресурси» на умови в яких працюють вихователі в Україні, стає очевидним, що війна додає до професійного навантаження екзистенційні загрози: повітряні тривоги, необхідність евакуації дітей в укриття, відповідальність за життя вихованців під час обстрілів. Це створює подвійне навантаження, коли вихователь має виконувати освітню програму і водночас виступати гарантом безпеки та емоційно підтримувати дітей та своїх колег. Навіть помірне зростання вимог без адекватного збільшення ресурсів веде до швидкого виснаження. В Україні ж спостерігається дефіцит ресурсів: психологічних (власна тривожність за сім'ю), фізичних (порушення сну) та організаційних. Це призводить до прискореного переходу від резистентності стресу до фази виснаження, яка проявляється через деперсоналізацію – захисний механізм, що виражається у байдужості до дітей та формальному виконанні обов'язків.

Особливістю професійного вигорання в умовах війни є його тісний зв'язок із вторинною травмою. Вихователі щоденно стикаються з травматичним досвідом дітей: втратою домівок, розлукою з батьками, страхом гучних звуків. Емпатія, яка є професійно важливою якістю, у цьому випадку стає фактором вразливості. Вихователі, пропускаючи через себе біль дитини, ризикують отримати травму спостерігача. Ситуація ускладнюється тим, що, українські освітяни часто не володіють навичками професійної дисоціації. Відбувається емоційне навантаження, яке згодом трансформується у втому від співчуття – стан, коли вихователь фізично не здатен більше співпереживати. Це створює замкнене коло: травмовані діти потребують підвищеної уваги, але отримують її від емоційно спустошеного дорослого, що лише посилює загальну тривожність.

Глибинний вимір проблеми розкривається через аналіз ціннісно-сміслової дезорієнтації вихователів. Війна створює потужний когнітивний дисонанс між гуманістичною суттю дошкільної освіти (світ добра, гри, безпеки) та жорстокою реальністю. Вихователі стикаються з так званим «екзистенційним вигоранням», коли рутинні професійні дії починають здаватися безглуздими на тлі глобальної трагедії. Втрата відчуття сенсу діяльності є найглибшою формою професійної деструкції: вихователь може формально виконувати обов'язки, але внутрішньо відчувати марність зусиль, що призводить до апатії. Це явище посилюється неможливістю довгострокового планування.

Деструктивні процеси охоплюють також систему соціальних зв'язків, зокрема триаду «вихователь – дитина – батьки». Дослідження свідчать, що батьки у стані хронічного стресу часто несвідомо

використовують вихователя як об'єкт для зміщення власної агресії та тривоги. Вихователь, маючи виснажений емоційний ресурс, втрачає здатність до витримки батьківських емоцій. Замість партнерської взаємодії виникає феномен «емоційного резонансу», коли тривога сторін взаємно посилюється, підвищуючи конфліктність комунікації. Захисною реакцією вихователя стає дистанціювання та формалізація стосунків, уникнення неформальних розмов. Така соціальна ізоляція лише поглиблює симптоми вигорання, позбавляючи вихователя важливого ресурсу – підтримки з боку батьківської спільноти.

Вагомим аспектом є аналіз стратегій подолання стресу. За відсутності системної психологічної підтримки значна частина вихователів вдається до дезадаптивних копінг-стратегій, серед яких домінують уникнення, соматизація та емоційне відсторонення. Емоційне відсторонення у цьому контексті виступає як захисний механізм знецінення ідеалів, що дозволяє зменшити біль від невідповідності реальності очікуванням. Аналіз літератури чітко вказує на недостатність індивідуальних стратегій допомоги без організаційної підтримки. У західному дискурсі активно просувається концепція організаційної резильєнтності, що для українських ЗДО означає необхідність зміни управлінської парадигми, де керівник виступає фасилітатором психологічної безпеки. Впровадження супервізій та груп підтримки, де можна легалізувати страхи та отримати розуміння почуттів, здатне значно знизити рівень стресу та підвищити професійну самоєфективність.

Отже, професійне вигорання вихователів в Україні набуло ознак комплексної психотравми, ускладненої війною та деформацією професійної комунікації. Традиційні методи профілактики є недостатніми, оскільки не враховують факторів вторинної травматизації. Для закладів вищої освіти та системи післядипломної освіти важливим є інтеграція в навчальні плани курсів з «Педагогіки травми» (Trauma-Informed Pedagogy), що навчають протоколам професійної безпеки; акцент на формуванні навичок кризової комунікації з батьками та технік ненасильницького спілкування; а також реалізація інституційних змін, спрямованих на створення резильєнтного організаційного середовища через впровадження регулярних супервізій.

Перспективи подальших розвідок полягають в емпіричному вивченні кореляції між копінг-стратегіями вихователів та рівнем тривожності дітей, а також у розробці адаптованих інструментів діагностики в умовах воєнного часу.

Список використаних джерел

1. Ansari A., Pianta R., Whittaker J., Vitiello V., Ruzek E. Preschool teachers' emotional exhaustion in relation to classroom instruction and teacher-child interactions. *Early Education and Development*. 2022. Vol. 33(1). P. 107–120. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1848301>
2. Madigan D., Kim L., Glandorf H., Kavanagh O. Teacher burnout and physical health: A systematic review. *International Journal of Educational Research*. 2023. Vol. 119. 102173. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102173>
3. Ng J., Rogers M., McNamara C. Early childhood educator's burnout: a systematic review of the determinants and effectiveness of interventions. *Issues in Educational Research*. 2023. Vol. 33(1). P. 173–206. <https://www.iier.org.au/iier33/ng.pdf>
4. Stein R., Garay M., Nguyen A. It Matters: Early Childhood Mental Health, Educator Stress, and Burnout. *Early Childhood Education Journal*. 2022. Vol. 7. <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01438-8>

Каушніян Світлана Ігорівна,

інструктор з фізкультури заклад
дошкільної освіти № 9 «Пролісок»
Нетішинської міської ради Хмельницька
область

ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасних умовах розвитку українського суспільства, зокрема в період воєнних викликів, питання національно-патріотичного виховання дітей набуває особливої значущості. Заклад дошкільної освіти (далі – ЗДО) відіграє важливу роль у формуванні в дітей почуття любові до Батьківщини, національної ідентичності, поваги до культурної спадщини українського народу. Одним із ефективних засобів реалізації цього напрямку виховання є фізична активність.

У своїй практичній діяльності інструктор з фізичної культури інтегрує елементи національно-патріотичного виховання шляхом використання українських народних рухливих ігор, хороводів, естафет з національною символікою, тематичних спортивних розваг, присвячених державним святкам та визначним подіям.

Гра – це не просто забава, у ній мудрість народу. «У грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються творчі можливості